

Makai Éva: Mátyás téri fiúk – Ifjúságvédelmi tanácskozás 2015 késő őszén

A nemrég elhunyt Fejes Endre jól ismert novellája, a *Hazudós* idéződt fel bennem az alábbi beszámolót írva: az „ezerszer áldott Józsefváros” világa. Annak élményvilágát jóformán még én is ismertem: e környéken nevelkedtem én is, ide jártam iskolába az ötvenes években.

Felnőtt fejjel is gyakran járok erre: a Dankó utcában működik a főiskola, ahol pedagógiai tárgyakat tanítok, közvetlenül a hajléktalan-melegedő mellett, a Józsefváros sűrűjében, ahol alig változott az élet 50-60-70-80 év óta.

Alig változott?

Egyre több tudósítás szól a leszakadásról, az etnikai szegregációról, a dologtalanná válás, az iskolából való kimaradás drámáiról, a társadalmi csoportok közti növekvő feszültségről.

Bizonyára rálelnék az elemi emberiség nyomaira és jeleire itt is. Ám az aggodalom erősebb.

Ez magyarázza, hogy civil szervezetek tartottak szakmai találkozót november 22-én a Kesztyűgyár Közösségi Házban, melynek célja a józsefvárosi gyerekekkel és fiatalokkal foglalkozó intézmények, civil

szervezetek, közösségek, műhelyek együttműködési lehetőségeinek közös átgondolása volt. Az ifjúságügyi szakmai rendezvény kezdeményezője a Magyar Pedagógiai Társaság Gyermekérdekek Szakosztályának Korczak Munkabizottsága volt.¹

A beszélgetésre, mintegy konzíliumra az érintett szervezeteket, az intézmények képviselőit hívtuk meg, amelyen az MPT érdeklődő tagsága is részt vett. A sajátos összetételű, jellegzetes társadalmi, gazdasági, kulturális helyzetű lakossági kör-

nyezetben zajló ifjúsági szocializáció, az itt kialakuló pedagógiai, gyermek- és ifjúságvédelmi kezdeményezések és jó gyakorlatok megismerését hasznosnak gondoltuk mind a szakosztály, mind a helyben jelentős számban működő önkormányzati intézmények és civil

szervezetek hálózatában. Nem titkolt célunk volt az is, hogy közelebb kerüljenek egymáshoz az egy ügyért dolgozó helyi szakemberek és intézmények.

A többszörösen felújított Mátyás tér „körül van véve” olyan (civil, egyházi, állami stb.) szervezetekkel, melyeknek hivatása a józsefvárosi slum ifjúsága mindennapjainak élhetővé tétele (a Kapocs Alapítvány, a Nap Klub Alapítvány, a Grund, a Megálló Csoport, a Kesztyűgyár Közösségi Ház, a Wesley János Főiskola, a Lakatos Menyhért

¹ A varsói „Öreg Doktor,” Janusz Korczak legendás hőse volt a XX. századi pedagógiának, gyermekvédelemnek. A gyermeki jogok egyik első megfogalmazója, a varsói internátus empátiás vezetője, a növendékeihez a treblinkai haláltáborban, 1942-ben a „méltó halálban” hűséges nevelő jelképe ma minden olyan akaratnak, mely a gyermekek és az ifjúság védelmét a szeretet, az elfogadás kontextusában kívánja megoldani.

Általános Iskola (korábban: Általános Művelődési Központ). De még a Napház² is. S ha kitágítjuk a kört, itt a közelben a Deák Diák Iskola, s itt vannak a további, az információk szerint jól működő, a nehéz feladattal birkózó iskolák, a Losonczi téri, a Vajda Péter utcai, a Német utcai iskola hasonló kihívásokkal. E példátlan ifjúságvédelmi bázisok ma hol együttműködnek, hol nem, hol találkozik a krédójuk, hol nem, hol elfogadja őket a helyi ifjúsági szubkultúra, hol nem.

A beszélgetés moderátora *Horváth Judit*, a Nap Klub vezetője volt, aki problémafelvetéssel, kérdésekkel indította a beszélgetést, majd *Szabó András*t, a Kapocs Alapítvány vezetőjét kérte fel gondolatébresztő bemutatkozóra, vitaindítóra.

A szervezők mellett képviseltette magát a már említett Kesztyűgyár Közösségi Ház, több civil kezdeményezés létrehozójaként *Frank Sándor* (MANESZOTA = Magdolna Negyedi Szomszédsgégi Tanács, Társak a Teleki Térért). Itt volt az Élj Egyesület és a Négyház Egyesület vezetője, a Józsefvárosi Szociális Szolgáltató és Gyermekjóléti Központ (JSzSzGyK) szakmai vezetője, a csepeli Burattino Iskola vezetője, jelen volt egyetemi oktató és hallgató (a legfiatalabb korosztály képviselőjeként *Balla Lilla*, a Nap Klubban négy éve dolgozó önkéntes, aki az ELTE TáTK mester-szakos hallgatója, s nemzedéke jobbik felét képviselve, elkötelezettségét és szakmai igényességét tudta megmutatni a szociális munkától a kriminológiáig), újságíró, mozgáspedagógus, kórházipedagógus, közoktatási szakértő, s egy másik kerületben dolgozó gyermekvédelmi szakember.

Beköszöntőmben – a személyes érintettség kapcsán – arra kívántam felhívni a figyelmet, hogy itt, ebben a környezetben, egy gyermekérdekű, a gyermekvédelem, gyermeki jogok kérdéseivel foglalkozó, a korczeni örökséget vállaló szakmai-civil szervezeti műhely szerepe nem lehet más, mint a kalácsban az élesztő: elindítani a folyamatokat.

Bemutatkozásában *Szabó András* arról

a 8 évről beszélt, amióta a Kapocs Alapítvány (Kapocs Ifjúsági Önszolgáltató Szolgálat Alapítvány) korábbi helyszínéről, a Petőfi Csarnokból átkerült a nyolcadik kerületbe, a Mátyás térre. Hogyan látta az akkori utcákon, tereken zajló életet, s milyennek látja

e példátlan ifjúságvédelmi bázisok ma hol együttműködnek, hol nem, hol találkozik a krédójuk, hol nem, hol elfogadja őket a helyi ifjúsági szubkultúra, hol nem

a gyerekeket-fiatalokat ma. Nyolc évvel ezelőtt a szabadság, a szabad beszélgetések, a személyesség, a gyerekekre irányuló erős családi figyelem, a sajátos roma ének- és táncművelés utcai szabad megjelenéseit látta. Nyíltabban, gyors felejtéssel zajlottak az utcai konfliktusok. A gyerekek sokat voltak a tereken, utcákon, a nagyobb vigyázta-óvta a kisebbet, s az anyák figyelme is mindig rajtuk volt. Ma több a hallgatás, a bezárkózás, a kisebb-nagyobb családi, rokoni, szomszédsgai csoportosulás a bezárt ajtók és kapuk mögött. Kevesebb a nyílt ütközés, az emberek bizalmatlanok. Ma, úgy véli, nagy átalakulások zajlanak, de ezeknek az iránya, a kimenetele nem igazán látható, hiszen erősen befolyásolják a megváltozott környezeti tényezőkhöz kívül a jogi-törvényi változások, a folyamatban lévő szervezeti átalakulások, a lakosság változása. Ilyen értelemben talán korai is ez a találkozás.

² Napház – Khamorro Fővárosi Roma Oktatási és Kulturális Központ. Népszínház u. 31.

A Kesztyűgyár Közösségi Ház (KKH) tevékenységét, programjait *Varga Zita*, a Ház gyermekprogramjainak szervezője mutatta be, aki négy éve dolgozik itt. A legnépszerűbb programjaik (Yolo, Z8, Festóműhely, Nyitott Ház) kapcsán arról szólt, hogy saját világukból kiindulva tudják bevonni a gyerekeket, fiatalokat a szabadidős, tehetséggondozó és művészeti tevékenységekbe. A Mentor programban a magántanulói státuszú diákokkal zömében önkéntesek foglalkoznak, és pszichológus is segíti munkájukat, melyet az önkormányzat is támogat. Programjaik a közösségépítés, a lakóhelyi identitástudat megerősítését segítik. Felnőtteknek számítógépes, álláskereső, női közösségi csoportot (Fókusz) is létrehozta. A 0–3 éveseknek a Csengettyű zenei baba-mama foglalkozást kínálják.

Frank Sándor Dankó utcai lakosként, közösségszervezőként aposztrofálta magát, aki jó néhány civil szervezet megálmodója, létrehozója, működtetője. Céljuk, hogy a Magdolna negyed-programok segítségével az itt élők felismerjék, megfogalmazzák a problémákat, s a gettósodás helyett összefogjanak egy olyan környezetért, ahol „menő” jó dolgokat tenni, élni, dolgozni. A szociális-kulturális helyzet miatt az emberek kevéssé mozgósíthatók, bár folyamatosan hoznak létre a felismert igényekre épülő, a szükségletekre válaszoló újabb és újabb civil szerveződéseket (pl. sportudvarokat). Ebben más civil és egyházi szervezésekkel erősítik és jól kiegészítik egymást a Magdolna negyed projektjeibe, pályázataiba kapcsolódva, bár a fiatalok jelenléte nem mindig problémamentes ezeken az új közösségi tereken. Tehetséggondozást is folytatnak. Fontosnak tartják a motivációs rendszer kialakítását

(ami itt sokszor az alma és a zsíros kenyér a sporttevékenységek lehetősége mellett). Sok ötletük van (pl. szabadidős kondi-klub). Beszél a Teleki Tér Egyesületük sikerei kapcsán arról, hogyan válhat egy civil szerveződés az önkormányzat komoly érdekérvényesítő partnerévé. A gondok között a minőségi szakemberek és az önkéntesek hiányát sorolta. Szóba került még a forráshiány, a pályázatok és az EU-s támogatás kérdése.

Az újonnan megnyitott sportudvarok kapcsán a lakosoknak szánt információk szükségét, a lakók kis családi-rokonsági köreikbe zárkózását hozta szóba. Őket szeretnék helyzetbe hozni, kimozdítani, hogy gazdaként viszonyuljanak a környezetükhöz

a környezetükhöz (pl. közösségi kertek). Véleménye szerint van egy nagyobb, csendes többség, s csak egy kisebbség a deviáns.

A Nap Klub tevékenységéről *Horváth Judit* szólt, reflektálva ugyanakkor a már felvetett problémákra, közös gondokra, helyzetekre. A több mint két évtizedes múlttal rendelkező Nap Klub közösségi, szomszédosági tevékenysége jól ismert a helyiek körében, sőt a szakirodalomból a kerület határain túl is. (A krónikás fontosnak tartja megidézni a 2014-ben elhunyt energikus és tapasztalt alapító-vezető, Templom Józsefné /Kati/ tevékenységét, s emléke előtt fejet hajtani.) *Horváth Judit* nem takargatta a nehezedő társadalmi környezet következtében súlyosbodó működtetési gondokat, ami alapján óvott a túlvállalásoktól, a hálózatépítésre és szervezetfejlesztésre terelve kollégái figyelmét. Kifejtette, hogy világos célok mentén kell működtetni a civil szervezeteket, eldöntve olyan kérdéseket, hogy érdekvédő lesz-e a szervezet vagy inkább közösségfejlesztésre vállalkozik.

A Gyermekjóléti Központ vezetője, Dr. Kurucz Tünde megjegyezte, hogy az általa képviselt költségvetési szervezet az egyetlen önkormányzati intézmény e tanácskozáson a civil szervezetek között. E különbözőség ellenére közös nevező, hogy klienseik ugyanazok. A szervezet egy részleteiben még nem ismert átalakulás előtt áll, hiszen 2016 január elsejével változik a rájuk irányadó törvény. A tervek szerint összevonják a családsegítő és a gyermekjóléti szolgálatot. Várhatóan kétszintű lesz az ellátás, lesz egy külön hatósági szint, s az összevont GyJSz-CsSK. Nem küzdenek források és erőforrások hiányával, de a kerület sajátosságai adódóan magas esetszámokkal dolgoznak. Családgonдозói létszámuk 16 fő.

Az Élő Egyesület rövid történetét, tevékenységét *Bihari Levente*, az Űrvhadsereg Dobozi utcai hajléktalan férfitársaságának lelkesze vázolta debreceni megalakulásától, 2003-tól napjainkig, új színekkel gyarapítva az eddig hallottakat. Ők a „halat adj” tevékenységtől a „hálót adj” tevékenységek felé haladnak, mely Kárpátaljára is kiterjedt. Hangsúlyos a dropprevenció, a börtönpasztoráció, az ifjabb nemzedék, az új generáció megszólítása. Figyelnek a szervezetfejlesztésre, a hiányterületeket célozzák meg. A finanszírozás romlását 2007-től datálta. Az erőt, a lehetőségeket az összefogásban látja.

A Magdolna Negyed Program elindulása után alakult Négyház Egyesület vezetőjének, *Budaházy Gusztávnak* bemutatkozója elmaradt, de más nyilvános fórumokból ismert több helyi kérdésben is szókimondó, civil érdekérvényesítést ki-harcolni törekvő, kemény véleménye. Több közös akciójuk volt a Magdolna Negyed Projektek kapcsán más civil szervezetekkel, köztük a Nap Klubbal is.

A bemutatkozásokat követő kötetlen beszélgetés keretében többen aggódtak a gyermekvédelmi rendszer szervezeti átalakítása miatt, hiszen szerintük a központosítás növeli a bürokráciát, s távolítja a klienseket. Gond, hogy a gyermekvédelem későn reagál a problémákra, nincs alacsony küszöbű ellátás; a szakellátásba utalás is lehet jó megoldás, de differenciáltabban kellene alkalmazni. Ezt a vélekedést erősítette meg a másik kerületben dolgozó iskolavezető és gyermekvédelmi szakértő

a központosítás növeli a bürokráciát, s távolítja a klienseket

is. Többen érzékletes példákkal ecsetelték a helyi szubkultúra és életforma sajátosságait a körzetben. Ebben a képben megjelent az értékrendek és kultúrák különbsége, a

családok korábban is említett bezárkózása, bizalmatlansága, a közösségi terek használatában sokszor megmutatózó gondatlanság vagy közöny.

Az együttműködésre, a rendszeres információcsere szükségességére mindenki igent mondott. Ellenérvként elhangzott, hogy a fiataloknak nincs belső biztonsága és pozitív külső mintája, mások a tájékoztatói szokásaik. A jelenlévők egyetértettek abban, hogy a civil szervezetek feladata segíteni, hogy a „nem jó itt lakni, nem jó itt cigánynak lenni” életérzés, élethelyzet megváltozzon, és a hálózatosodás megvalósuljon. A vita résztvevői megegyeztek, hogy a későbbiekben is megosztják tapasztalataikat. Az újságíró a megannyi, különösképpen is tipikus egyedi eset leírására, összegyűjtésére, publikálására ösztönzött.

A megalapításának 125. évfordulós ünnepére készül Magyar Pedagógiai Társaság társadalmi-szakmai elismertségét, szervező energiáit, sajtókapcsolatait, honlapját, egyéb elektronikus felületeit ajánlotta fel a nyilvánosság rendszeres tájékoztatására, az együttműködés eszméjének ébrentartására.